

Ганна Корнеліївна Шпак

Виконавська свобода і відповідальність у сольному та ансамблевому вокальному виконавстві: діалектичний аналіз

УДК 78.072.2:784.03:784.5]:1(091)

DOI <https://doi.org/10.24195/artstudies.2026-2.36>

Ганна Корнеліївна Шпак
асистент кафедри теоретичної,
музично-інструментальної
та вокальної підготовки
ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
ORCID: 0009-0002-1301-6135

Дата першого надходження статті до
видання: 30.03.2026

Дата прийняття статті до друку після
рецензування: 27.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті:
29.05.2026

У статті розглядається проблема співвідношення виконавської свободи та відповідальності в сольному й ансамблевому вокальному виконавстві. Метою дослідження є здійснення діалектичного аналізу цих категорій, визначення специфіки кожного типу виконавства та виявлення їхніх спільних і відмінних рис. Методологічну основу становлять теоретико-аналітичний, порівняльний, інтерпретаційний, системний і міждисциплінарний підходи, що дають змогу поєднати музикознавчий, культурологічний, виконавсько-педагогічний і філософський ракурси осмислення вокальної практики. Доведено, що в сольному вокальному виконавстві свобода має переважно автономний характер і реалізується через індивідуальну інтерпретацію, зокрема у виборі темпу, фразування, динаміки, тембрової палітри, жести та сценічної манери; водночас вона обмежується стильовими, жанровими й професійними нормами, а відповідальність має персональний характер і стосується цілісності художнього образу, технічної надійності та комунікативної переконливості. В ансамблевому вокальному виконавстві свобода постає як реляційна, узгоджувальна й комунікативно опосередкована, оскільки реалізується через взаємне слухання, інтонаційну координацію, ритмічну точність і здатність до спільного художнього рішення; відповідальність тут є водночас індивідуальною і колективною, оскільки охоплює як власну партію, так і якість цілого звучання. Практична значущість дослідження полягає в можливості використання його положень у вокально-виконавській та педагогічній підготовці, у роботі над сольним і ансамблевим репертуаром, а також у формуванні професійної суб'єктності майбутніх вокалістів, для яких поєднання індивідуальної свободи й виконавської дисципліни є визначальним чинником художньої зрілості. Зроблено висновок, що свобода і відповідальність у вокальному виконавстві не протиставляються, а утворюють діалектичну єдність: свобода без відповідальності перетворюється на довільність, а відповідальність без свободи – на формалізм. Саме здатність творчо діяти в межах художньої, стильової та професійної доцільності забезпечує якість вокального виконання в обох його формах. Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням специфіки реалізації свободи й відповідальності в у процесі прийняття інтерпретаційних рішень вокалістами.

Ключові слова: вокальне виконавство, виконавська свобода, виконавська відповідальність, сольний спів, ансамблеве виконання, інтерпретація, професійна суб'єктність.

Постановка проблеми. У сучасному мистецтвознавстві вокальне виконавство дедалі виразніше осмислюється не лише як технічно-інтонаційна діяльність, а як форма художньої комунікації, у якій поєднуються інтерпретація, тілесна виразність, етичний вибір і колективна взаємодія. Особливо актуальною є проблема співвідношення виконавської свободи та відповідальності, оскільки саме в цій парі категорій розкривається внутрішня логіка виконавського акту: свобода забезпечує творчість, а відповідальність – його художню доцільність, стильову адекватність і комунікативну надійність.

Сольне й ансамблеве вокальне виконавство репрезентують два різні способи музичної реалізації. У сольному співі виконавець виступає як головний носій інтерпретаційної волі, а в ансамблі – як суб'єкт, чия індивідуальність реалізується в системі узгодження з іншими голосами. Дослідження показують, що в сольному виконанні особистісна тілесність, жест, сценічна поведінка та інтерпретаційна автономія прямо впливають на художній результат, тоді як в ансамблі вирішальними стають координація, взаємна слухова адаптація, розподіл авторитету й колективна динаміка виконавства.

Отже, проблема полягає в тому, що свобода часто ототожнюється з індивідуальною довільністю, а відповідальність – з обмеженням творчості. У реальному музичному процесі ці категорії не є антагоністичними, адже вони утворюють діалектичну єдність, у межах якої свобода набуває художньої сили лише за умови відповідальності, а відповідальність реалізується не як механічне дотримання правил, а як осмислена творча самодисципліна. Саме тому порівняльне дослідження сольного та ансамблевого вокального виконавства крізь призму діалектики свободи й відповідальності є методологічно продуктивним і мистецтвознавчо значущим.

Аналіз актуальних досліджень. У сучасних дослідженнях вокального виконавства спів постає не як суто звуковий феномен, а як складна система тілесних, інтонаційних, комунікативних і культурних взаємодій. У праці Дж. Девідсона показано, що рухи тіла, постава, жести та загальна фізична організація виконавця є безпосередньо пов'язаними з виробленням і сприйняттям сольного вокального звучання; тіло тут виступає не зовнішнім супроводом, а одним із механізмів музичної виразності

(Davidson, 2001). У подальшому дослідженні цей же автор наголошує, що сольне вокальне виконавство є результатом взаємодії технічної підготовки, артистичної інтенції, репетиційної практики та сценічної комунікації з іншими учасниками музичного процесу (Davidson, 2007). Отже, сольний спів слід розуміти як художню практику, у якій індивідуальна свобода виконавця завжди структурована виконавською дисципліною, стилем і нормативами жанру.

Для ансамблевого виконавства вирішальними є дослідження, що аналізують координацію, корекцію та колективне узгодження дій. Д. Веронезі, досліджуючи ансамблеві музичні workshops на матеріалі Conduction, демонструє, що спільне музикування організовується через поєднання жестових, вербальних і невербальних семіотичних ресурсів, які забезпечують корекцію музичної дії в реальному часі (Veronesi, 2014). М. Марчіні, Р. Рамірес, П. Папіотіс, Е. Маестре доводять, що експресивність ансамблевого виконання в струнному квартеті не є просто сумою індивідуальних партій: вона формується завдяки міжголосовим контекстуальним зв'язкам, які суттєво покращують моделювання темпоральних, динамічних і тембрових параметрів виконання (Marchini, Ramírez, Rapiotis, & Maestre, 2014). Звідси можна важливий методологічний висновок, що ансамблеве звучання слід вивчати як інтерактивну, а не лише як індивідуально-виконавську структуру.

Окрему групу складають праці, присвячені лідерству в ансамблі. В. С. Бьорнер і Д. Геберт показують, що трансформаційне лідерство сприяє художній якості ансамблевого виконання, оскільки поєднує високі вимоги до дисципліни з підтримкою творчої ініціативи учасників (Boerner, & Gebert, 2012). А. Сазерленд і П. Картрайт додатково підкреслюють, що стиль керівництва безпосередньо впливає на взаємодію музикантів, рівень координації та загальну ефективність ансамблю (Sutherland, & Cartwright, 2022). Таким чином, ансамблеве виконавство постає не лише як технічна, а й як соціально-комунікативна система, у якій якість результату залежить від керівництва, довіри та взаємної відповідальності.

Дослідження Б. Щепек Рід (Szczepek Reed, 2021), а також М. Ляо та Дж. Девідсон (Liao, & Davidson, 2016), безпосередньо пов'язують вокальну педагогіку з проблемою свободи та відповідальності в сольному й ансамблевому виконавстві. Їхні висновки показують, що виконавська свобода не є довільною, а формується через свідому тілесну організацію співу, у якій техніка, жест, рух і слуховий контроль забезпечують якість інтерпретації. У сольному співі це означає інтерпретаційну автономію, що потребує саморегуляції; в ансамблевому – здатність узгоджувати власну вокальну дію з партнерами, підтримуючи інтонаційну

точність і цілісність спільного звучання. Отже, тілесно орієнтоване навчання можна розглядати як базовий механізм формування виконавської свободи в межах професійної відповідальності.

Філософський вимір проблеми відкривають праці Г. Лоренці та Ф. М. Моралес Карбонель (Lorenzi, & Morales Carbonell, 2024), а також Б. Де Месел (De Mesel, 2021). Дослідники доводять, що музичне виконання слід осмислювати через категорію модальності, адже виконавець постійно працює з тим, що є з виконавської та стилістичної точки зору можливим. Зокрема, Б. Де Месел, розглядаючи пізню концепцію П. Стросона, підкреслює, що свобода та відповідальність не є зовнішньо накладеними на дію характеристиками, а становлять внутрішню умову осмисленого й відповідального вчинку (De Mesel, 2021). В музичному виконавстві це означає, що свобода інтерпретації завжди має межі художньої доцільності, стилістичної коректності та професійної відповідальності.

У сучасній українській музикознавчій думці проблема свободи та відповідальності вокального виконавства осмислюється передусім у культурно-історичному, виконавсько-педагогічному та професійно-суб'єктному вимірах. Л. Кияновська, аналізуючи українську музичну культуру, підкреслює, що вокальне мистецтво формується в полі національної традиції, історичної пам'яті й стильової спадкоємності, а тому свобода виконавця не може бути відокремлена від його культурної відповідальності (Кияновська, 2002). Б. Гнидь, простежуючи історію вокального мистецтва, показує еволюцію виконавських шкіл і стильових норм, що дає підстави трактувати виконавську свободу не як довільність, а як творче опанування історично вироблених професійних засад (Гнидь, 1997).

Важливий внесок у розуміння ансамблевого вокального виконавства робить Т. Ланіна, яка розглядає вокальний ансамбль як особливу форму художньої взаємодії, де результат залежить від взаємного слухання, інтонаційної узгодженості, ритмічної дисципліни та розподілу виконавських функцій (Ланіна, 2017). У такому підході свобода в ансамблі набуває не сугубо суб'єктного, а комунікативного характеру, а відповідальність стає колективною, взаємною і спрямованою на збереження цілісності спільного звучання.

Осмислюючи оперний театр у культурному просторі України, М. Черкашина-Губаренко акцентує на суспільно-репрезентативному значенні вокального мистецтва, що виходить за межі суто естетичної функції та набуває культурної й національної ваги (Черкашина-Губаренко, 2015). Це дає підстави тлумачити відповідальність виконавця як відповідальність не лише перед музичним текстом, а й перед культурним середовищем, у якому цей текст набуває смислу та актуальності. У цьому ж річищі праця В. Яковенко підкреслює значення

формування професійної суб'єктності майбутніх артистів-вокалістів, пов'язуючи її зі здатністю до самостійного, усвідомленого й якісного виконання в умовах сучасної університетської освіти (Яковенко, 2025). Отже, свобода постає як уміння здійснювати обґрунтований виконавський вибір, а відповідальність як здатність усвідомлювати художні й професійні наслідки цього вибору.

Мета статті – здійснити діалектичний аналіз виконавської свободи і відповідальності у сольному та ансамблевому вокальному виконавстві, визначити специфіку кожного типу виконавства та виявити їхні спільні й відмінні риси.

Методологія дослідження. Методологічна основа дослідження ґрунтується на теоретико-аналітичному огляді в поєднанні з порівняльним музикознавчим аналізом. Такий підхід забезпечує можливість системного зіставлення сольного й ансамблевого виконавства за ключовими параметрами, зокрема механізмів організації співу, інтонаційної координації, характеру комунікації, стилю керівництва, а також специфіки взаємодії свободи й відповідальності як базових виконавських категорій.

Методичний інструментарій включає аналітичний огляд наукової літератури для виявлення провідних теоретичних підходів до проблем ансамблевої взаємодії та вокальної педагогіки; порівняльний аналіз, спрямований на розкриття відмінностей між сольним і ансамблевим виконанням; інтерпретаційно-синтетичний метод для узагальнення даних щодо модальності, відповідальності та культурного контексту вокального мистецтва; а також міждисциплінарне зіставлення, що поєднує музикознавчі, соціально-комунікативні й філософські підходи до осмислення виконавської практики.

Результати та їх обговорення. Питання свободи інтерпретації у музичному виконавстві активно досліджується у музикознавстві, психології виконавства, феноменології музичної дії, герменевтиці та філософії свободи. Герменевтичний підхід підкреслює, що музичне виконання є діалогічним актом розуміння, в якому виконавець вступає у смислову взаємодію з авторським текстом, традицією та культурно-історичним контекстом. Інтерпретація постає як процес співтворення значення, що передбачає одночасну відкритість до авторського задуму і здатність його актуалізувати в сучасному художньому досвіді. Свобода у цьому сенсі не є свавільністю, а проявляється як свідомо організована творча діяльність у межах стилістично, жанрово та історично окресленого поля (De Mesel, 2021; Lorenzi, & Morales Carbonell, 2024).

Сольне вокальне виконавство виступає як форма максимальної концентрації художньої суб'єктності, де один виконавець акумулює основні інтерпретаційні, емоційно-виразові та комунікативні функції музичного процесу. Свобода соліста

проявляється у можливості самостійно визначати темп, фразування, динаміку, артикуляцію, агогіку, темброве забарвлення та сценічну манеру, формуючи індивідуальну інтерпретаційну стратегію, але водночас залишаючись у межах стилістичних, жанрових і авторських детермінант (Davidson, 2001; 2007; Reed, 2021).

Особлива роль належить тілесному виміру виконання, адже моторика, жест, дихання та інтонаційна пластика формують художній результат і забезпечують індивідуальне моделювання виконавської драматургії та сценічної самопрезентації (Liao, & Davidson, 2016). Свобода у цьому контексті означає здатність обрати найдоцільніший спосіб реалізації авторського тексту, стилю та власної інтерпретації, конструюючи художній сенс через узгодження рухів тіла, дихання, жестикуляції, тембру й фразування (Davidson, 2007).

Слід зазначити, що вокальна традиція встановлює межі стилістичної доречності, тому свобода соліста не є абсолютною, а реалізується як свідомо організована творчість. У сольному виконанні вокаліст одночасно виступає інтерпретатором, емоційним медіатором і комунікатором художнього смислу, що забезпечує внутрішню дисципліну свободи та художню переконливість виконання.

Відповідальність у сольному виконанні має персональний характер, оскільки саме вокаліст під час свого виступу відповідає за інтонацію, стильову відповідність, технічну надійність, цілісність образу, емоційну правдивість і комунікативну ясність.

Ансамблеве вокальне виконавство ґрунтується на одночасному співіснуванні кількох голосових партій, кожна з яких має власну художню значущість, але функціонує в системі цілісного звучання. Його специфіка полягає в тому, що виконавець реалізує себе не ізольовано, а через постійне узгодження інтонації, ритму, динаміки, тембрового забарвлення, дихання, артикуляції та сценічної взаємодії. Така форма музикування вимагає не лише індивідуальної вокальної майстерності, а й розвинених навичок слухового самоконтролю, взаємного передбачення, балансування голосів і колективної дисципліни.

У цьому контексті свобода виконавця набуває специфічного, реляційного характеру, оскільки вона не передбачає індивідуального домінування, а реалізується через здатність творчо діяти в межах спільного виконавського простору. Ансамблева участь постає як динамічний, адаптивний і взаємозумовлений процес, у якому художній результат формується завдяки координації дій багатьох учасників. Слід зазначити, що навіть за наявності певної ієрархії кожен виконавець зберігає індивідуальну голосову присутність, яка, однак, набуває повноцінного значення лише у взаємозв'язку з іншими партіями.

Ансамблеве виконання організується через багаторівневу семіотичну взаємодію, де звук, жест, погляд і слово функціонують як взаємопов'язані засоби координації (Veronesi, 2014). Експресивність ансамблю значною мірою залежить від міжголосових контекстуальних зв'язків, адже кожна партія набуває переконливості лише у взаємодії з іншими (Marchini, Ramírez, Papiotis, & Maestre, 2014). Тому свобода в ансамблі є взаємозалежною, адже виконавець вільний настільки, наскільки здатний підтримувати цілісність колективного звучання.

Відповідальність в ансамблевому виконавстві має індивідуальний та системний характер. Кожен учасник відповідає за точність і виразність власної партії, а також за узгодженість із загальним звучанням. Помилка одного виконавця може порушити баланс ансамблю, що підкреслює етичний аспект діяльності, заснований на довірі, уважності до партнерів і готовності до самокорекції.

Слід зазначити, що важливим чинником є стиль керівника вокального ансамблю. Трансформаційне лідерство сприяє поєднанню високих виконавських стандартів із творчою ініціативою учасників, а керівник виступає фасилітатором колективного музичного мислення, розвитку взаємної довіри та формування колективної відповідальності (Boerner & Gebert, 2012; Sutherland & Cartwright, 2022).

Отже, ансамблеве вокальне виконавство формує особливий тип професійної суб'єктності, що ґрунтується на взаємозалежності, де свобода і відповідальність реалізуються через координацію, співтворчість і орієнтацію на цілісність художнього результату (Яковенко, 2025).

Порівняльний аналіз сольного та ансамблевого виконавства дозволяє глибше осмислити специфіку виконавської свободи. У сольному співі свобода має автономний характер: виконавець самостійно приймає інтерпретаційні рішення, спираючись на власне бачення, досвід і майстерність, створюючи художній образ та інтерпретаційну драматургію. Водночас вона завжди співвідноситься з авторським текстом, стилістичними нормами та культурною традицією (Davidson, 2001; 2007; Reed, 2021).

В ансамблі свобода набуває реляційної якості: вона формується у взаємодії з іншими учасниками і реалізується через узгодження, координацію та слуховий діалог. Кожне інтерпретаційне рішення має бути співмірним із загальною звуковою тканиною, що передбачає одночасну самовиразність і свідоме самообмеження для досягнення художньої єдності.

Герменевтичний підхід підкреслює діалогічний характер музичного виконання: у сольному виконавстві «Інший» представлений авторським текстом і традицією, а в ансамблі – безпосередньо партнерами по виконанню. Тому свобода завжди

співмірна свободі Іншого, а відповідальність – це умова досягнення художньої цілісності (De Mesel, 2021; Lorenzi & Morales Carbonell, 2024).

В сольному виконанні відповідальність персоналізована, оскільки виконавець відповідає за відповідність авторському тексту, стильову точність, технічну стабільність та художню переконливість. У ансамблі вона набуває взаємного і системного характеру, адже кожен відповідає за власну вокальну партію та її узгодженість із загальним звучанням, включаючи тембровий баланс, синхронність, єдність фразування та комунікативну злагодженість. Художній результат формується через постійну координацію, адаптацію та уважне співслухання (Liao & Davidson, 2016).

Діалектичний вимір дослідження заявленої проблеми передбачає розгляд свободи і відповідальності не як ізольованих категорій, а як взаємопов'язаних і внутрішньо суперечливих начал, що перебувають у постійному процесі взаємопереходу. У такій перспективі вони не існують як самодостатні полюси і не можуть бути зведені одна до одної, оскільки набувають змісту лише у взаємодії та конкретних виконавських ситуаціях. Залежно від контексту – сольного чи ансамблевого – змінюється не їхня сутність, а форми прояву та способи взаємного врівноваження.

У художній практиці порушення цієї рівноваги призводить до деформації виконавського результату, оскільки свобода, позбавлена відповідальності, трансформується у довільність, стилістичну невизначеність і втрату художньої доцільності, тоді як відповідальність без свободи зводиться до формалізму, механічного відтворення і нівелювання творчого начала. Саме тому їхній взаємозв'язок має принципово діалектичний характер

У сольному виконавстві ця діалектика проявляється як напружена єдність індивідуального самовираження та вірності стилю, де виконавець постійно співвідносить власну інтерпретаційну ініціативу з нормативами музичної мови і авторським задумом. В ансамблевому виконавстві вона набуває форми взаємодії між особистою ініціативою та необхідністю колективної узгодженості, що вимагає постійного балансування між самовираженням і координацією. У цьому сенсі діалектичний підхід дозволяє виявити не лише відмінності між цими видами виконавства, а й їхню внутрішню спорідненість, оскільки в обох випадках йдеться про пошук рівноваги між творчою свободою і нормативною визначеністю.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Порівняльний аналіз сольного та ансамблевого вокального виконавства засвідчує їхню принципово відмінну художню організацію, що зумовлює різні способи реалізації інтерпретації. Якщо сольний спів ґрунтується на індивідуальному особистісному художньому висловлюванні,

де виконавець виступає центральним суб'єктом смислотворення, то ансамблеве виконання постає як результат колективної взаємодії, координації та узгодження інтерпретаційних намірів. Відповідно, виконавська свобода в сольному вимірі набуває автономного характеру і реалізується як безпосереднє втілення індивідуальної художньої волі, тоді як в ансамблі вона опосередковується комунікативними процесами і постає як співвідносна здатність діяти в межах спільного звукового простору.

Аналогічна відмінність простежується і в характері відповідальності. В сольному виконавстві вона зосереджена на особистісному рівні та пов'язана з цілісністю інтерпретації, тоді як в ансамблевому набуває розподіленого, взаємозалежного характеру, охоплюючи як індивідуальний внесок, так і стабільність колективного результату. Водночас принципово важливим є те, що свобода і відповідальність у вокальному виконавстві не перебувають у відношенні протиставлення, а утворюють діалектичну єдність, у межах якої кожна з категорій виступає умовою існування іншої. Діалектичний підхід дозволяє виявити їхню внутрішню взаємозалежність, простежити переходи між різними формами прояву та показати, як вони модифікуються залежно від виконавського контексту.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з поглибленням міждисциплінарного аналізу вокального виконавства як художнього та комунікативного феномена. Актуальним видається вивчення специфіки реалізації свободи й відповідальності в у процесі прийняття інтерпретаційних рішень вокалістами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гнидь, Б. П. (1997). *Історія вокального мистецтва*. Київ: НМАУ. https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/408488/mod_resource/content/1/Гнидь.%20Історія%20вокального%20мистецтва.pdf
2. Кияновська, Л. О. (2002). *Українська музична культура*. Київ: ДМЦНЗКМ. <https://oumk.od.ua/wp-content/uploads/2025/11/Кияновська-Л.-Українська-музична-культура.pdf>
3. Ланіна, Т. (2017). Теоретичні основи вокального ансамблевого виконавства. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, № 2, 46–50. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/23198/1/T_Lanina_MM0D_2_2017_IM.pdf
4. Черкашина-Губаренко, М. (2015). *Оперний театр у культурному просторі України*. Акта. <https://www.acta.com.ua/download/ZmistOperaUA.pdf>
5. Яковенко, В. (2025). Формування професійної суб'єктності майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу в умовах сучасної університетської освіти. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (10), 93–97. <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2025.1014>
6. Boerner, S., & Gebert, D. (2012). Fostering artistic ensemble performance: Exploring the role of transformational leadership. *Nonprofit Management and*

Leadership, 22(3), 347–365. <https://doi.org/10.1002/nml.20043>

7. Davidson, J. W. (2001). The role of the body in the production and perception of solo vocal performance: A case study of Annie Lennox. *Musicae Scientiae*, 5(2), 235–256. <https://doi.org/10.1177/10298649010050>

8. Davidson, J. W. (2007). The activity and artistry of solo vocal performance: Insights from investigative observations and interviews with Western classical singers. *Musicae Scientiae*, 11(2), 109–140. <https://doi.org/10.1177/10298649070110S>

9. De Mesel, B. (2021). Taking the straight path: P. F. Strawson's later work on freedom and responsibility. *Philosophers' Imprint*, 21(7). <https://doi.org/10.3998/phimp.2021.21.7>

10. Liao, M.-Y., & Davidson, J. W. (2016). The effects of gesture and movement training on the intonation of children's singing in vocal warm-up sessions. *International Journal of Music Education*, 34(2), 18–34. <https://doi.org/10.1177/0255761414563198>

11. Lorenzi, G., & Morales Carbonell, F. (2024). Modalizing in musical performance. *Mind & Language*, 39(2). <https://doi.org/10.1111/mila.12433>

12. Marchini, M., Ramírez, R., Papiotis, P., & Maestre, E. (2014). The sense of ensemble: A machine learning approach to expressive performance modelling in string quartets. *Journal of New Music Research*, 43(3), 303–317. <https://doi.org/10.1080/09298215.2014.894058>

13. Szczepek Reed, B. (2021). Singing and the body: Body-focused and concept-focused vocal instruction. *Linguistics Vanguard*, 7(1). <https://doi.org/10.1515/lingvan-2020-0059>

14. Sutherland, A., & Cartwright, P. (2022). Working together: Implications of leadership style for the music ensemble. *International Journal of Music Education*, 40(4), 613–627. <https://doi.org/10.1177/02557614211065768>

15. Veronesi, D. (2014). Correction sequences and semiotic resources in ensemble music workshops: The case of Conduction®. *Social Semiotics*, 24(4), 468–494. <https://doi.org/10.1080/10350330.2014.929912>

REFERENCES

1. Hnyd, B. P. (1997). *Istoriia vokalnoho mystetstva [History of Vocal Art]*. Kyiv: NMAU. https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/408488/mod_resource/content/1/Гнидь.%20Історія%20вокального%20мистецтва.pdf
2. Kiyonovska, L. O. (2002). *Ukrainska muzychna kultura [Ukrainian Musical Culture]*. Kyiv: DMTSNZKM. <https://oumk.od.ua/wp-content/uploads/2025/11/Кияновська-Л.-Українська-музична-культура.pdf>
3. Lanina, T. (2017). Teoretychni osnovy vokalnoho ansamblevoho vykonavstva [Theoretical foundations of vocal ensemble performance]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi – Music Art in the Educational Discourse*, 2, 46–50. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/23198/1/T_Lanina_MM0D_2_2017_IM.pdf
4. Cherkashyna-Hubarenko, M. (2015). *Opernyi teatr u kulturnomu prostori Ukrainy [Opera Theatre in the Cultural Space of Ukraine]*. Akta. <https://www.acta.com.ua/download/ZmistOperaUA.pdf>
5. Yakovenko, V. (2025). Formuvannia profesiinoi subiektnosti maibutnix artistiv-vokalistiv na zaniattiakh solnoho spivu v umovakh suchasnoi universytetskoj

osvity [Formation of professional subjectivity of future vocal performers in solo singing lessons in the context of contemporary university education]. *Muzyczne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi – Music Art in the Educational Discourse*, (10), 93–97. <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2025.1014>

6. Boerner, S., & Gebert, D. (2012). Fostering artistic ensemble performance: Exploring the role of transformational leadership. *Nonprofit Management and Leadership*, 22(3), 347–365. <https://doi.org/10.1002/nml.20043>

7. Davidson, J. W. (2001). The role of the body in the production and perception of solo vocal performance: A case study of Annie Lennox. *Musicae Scientiae*, 5(2), 235–256. <https://doi.org/10.1177/102986490100050>

8. Davidson, J. W. (2007). The activity and artistry of solo vocal performance: Insights from investigative observations and interviews with Western classical singers. *Musicae Scientiae*, 11(2), 109–140. <https://doi.org/10.1177/10298649070110S>

9. De Mesel, B. (2021). Taking the straight path: P. F. Strawson's later work on freedom and responsibility. *Philosophers' Imprint*, 21(7). <https://doi.org/10.3998/phimp.2021.21.7>

10. Liao, M.-Y., & Davidson, J. W. (2016). The effects of gesture and movement training on the intonation of children's singing in vocal warm-up sessions. *International Journal of Music Education*, 34(2), 18–34. <https://doi.org/10.1177/0255761414563198>

11. Lorenzi, G., & Morales Carbonell, F. (2024). Modalizing in musical performance. *Mind & Language*, 39(2). <https://doi.org/10.1111/mila.12433>

12. Marchini, M., Ramírez, R., Papiotis, P., & Maestre, E. (2014). The sense of ensemble: A machine learning approach to expressive performance modelling in string quartets. *Journal of New Music Research*, 43(3), 303–317. <https://doi.org/10.1080/09298215.2014.894058>

13. Szczepek Reed, B. (2021). Singing and the body: Body-focused and concept-focused vocal instruction. *Linguistics Vanguard*, 7(1). <https://doi.org/10.1515/lingvan-2020-0059>

14. Sutherland, A., & Cartwright, P. (2022). Working together: Implications of leadership style for the music ensemble. *International Journal of Music Education*, 40(4), 613–627. <https://doi.org/10.1177/02557614211065768>

15. Veronesi, D. (2014). Correction sequences and semiotic resources in ensemble music workshops: The case of Conduction®. *Social Semiotics*, 24(4), 468–494. <https://doi.org/10.1080/10350330.2014.929912>

Performance freedom and responsibility in solo and ensemble vocal performance: a dialectical analysis

Hanna Korneliivna Shpak

Assistant at the Department of Theoretical, Musical and Instrumental, and Vocal Training

State Institution «South Ukrainian National Pedagogical

University named after K. D. Ushynsky»

ORCID: 0009-0002-1301-6135

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

The article examines the relationship between performance freedom and responsibility in solo and ensemble vocal performance. The aim of the study is to conduct a dialectical analysis of these categories, determine the specificity of each type of performance, and identify their common and distinctive features. The methodological framework is based on theoretical-analytical, comparative, interpretative, systemic, and interdisciplinary approaches, which make it possible to integrate musicological, cultural, performance-pedagogical, and philosophical perspectives on vocal practice. It is demonstrated that in solo vocal performance, freedom is predominantly autonomous in nature and is realized through individual interpretation, particularly in the choice of tempo, phrasing, dynamics, timbral palette, gesture, and stage manner; at the same time, it is constrained by stylistic, genre-specific, and professional norms, while responsibility is personal in character and concerns the integrity of the artistic image, technical reliability, and communicative persuasiveness. In ensemble vocal performance, freedom is relational, coordinated, and communicatively mediated, as it is realized through mutual listening, intonational coordination, rhythmic precision, and the ability to arrive at a shared artistic decision; here, responsibility is both individual and collective, since it encompasses one's own part as well as the quality of the overall sonority. The practical significance of the study lies in the possibility of applying its findings in vocal and performance training, in work on solo and ensemble repertoire, and in fostering the professional subjectivity of future vocalists, for whom the combination of individual freedom and performance discipline is a determining factor of artistic maturity. It is concluded that freedom and responsibility in vocal performance are not opposed to each other but form a dialectical unity: freedom without responsibility turns into arbitrariness, while responsibility without freedom becomes formalism. The ability to act creatively within the bounds of artistic, stylistic, and professional appropriateness ensures the quality of vocal performance in both forms. Prospects for further research are related to examining the specific ways in which freedom and responsibility are realized in vocal performers' interpretative decision-making.

Keywords: vocal performance, performance freedom, performance responsibility, solo singing, ensemble performance, interpretation, professional subjectivity.